Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії

проф. Безлюдний О. І.

_____

«___» _____ 2016 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

«УКРАЇНСЬКА МОВА»

(ОС «бакалавр»)

(денна та заочна форми навчання)

(на базі ОКР «молодший спеціаліст» з нормативним терміном навчання 3 роки)

Спеціальність 01014 **„Середня освіта. Мова і література** (англійська)**”**

Умань – 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною метою вступного екзамену з української мови є перевірка знань та вмінь абітурієнтів.

Абітурієнт повинен **знати**:

– особливості звукової будови мови;

– лексикологію та фразеологію української мови;

– граматичну систему української мови;

– лексико-семантичні розряди (групи) і структурно-семантичні типи лексичних та граматичних одиниць;

– диференційні ознаки різних типів мовних одиниць;

– правила української орфографії та пунктуації.

Абітурієнт повинен **вміти**:

– аналізувати мовні звуки, систематизувати їх;

– визначати та аналізувати чергування;

– визначати частини мови, встановлювати їх граматичні ознаки та синтаксичну роль;

– аналізувати синтаксичні одиниці – словосполучення, речення;

– виконувати синтаксичний розбір простого речення;

– виконувати синтаксичний розбір складного речення;

– обґрунтовувати різні типи орфограм та пунктограм.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

знань і вмінь абітурієнтів

Високий рівень	
194,0 – 200,0	абітурієнт ґрунтовно, повно та послідовно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами **і** концепціями, логічно **і** послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу мовних явищ, наводить точні приклади для ілюстрації їх.
187,0- 193,0	абітурієнт ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, логічно **і** послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу мовних явищ, наводить доречні приклади.
181,0 - 186,0	абітурієнт ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, логічно **і** послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу мовних явищ, наводить правильні приклади.
Достатній рівень	
171,0 – 180,0	абітурієнт виявляє достатні знання **і** розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки.
162,0 - 170,0	абітурієнт виявляє достатні знання **і** розуміння основних

	положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки.
152,5 – 161,0	абітурієнт виявляє достатні знання **і** розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал.
Середній рівень	
143,0 – 151,6	абітурієнт виявляє знання **і** розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні, у виконанні практичних завдань. Абітурієнт частково розкриває питання при допомозі викладача.
134,0 – 142,0	абітурієнт виявляє знання **і** розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні та у виконанні практичних завдань.
124,0 – 133,0	абітурієнт виявляє знання **і** розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні, у виконанні практичних завдань.

Низький рівень	
116,0 – 123,4	абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; непослідовно і невпевнено відповідає на запитання; допускає порушення норм літературної мови, не може пояснити мовні правила.
111,0 – 115,0	абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; непослідовно і невпевнено відповідає на запитання; допускає грубі порушення норм літературної мови, допускає грубі помилки у практичних завданнях.
106,0 – 110,0	абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; неправильно відповідає на запитання; допускає грубі порушення норм літературної мови, не може виконати практичне завдання.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

УКРАЇНСЬКА МОВА

ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ

Звуки мови. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінкі і глухі. Подовжені звуки. Букви й інші графічні засоби. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв.

Звукове значення букв я, ю, є, ї, щ та буквосполучень дз, дж.

Склад. Наголос. Ненаголошені голосні, їх вимова і позначення на письмі. Вимова приголосних звуків та позначення їх на письмі.

Уподібнення приголосних звуків.

Вимова і написання ненаголошених голосних у суфіксах. Вимова і написання префіксів з - (зі-, с-), роз-, без-, пре-, при-, прі-.

Спрощення у групах приголосних.

Орфограма. Орфографічні помилки.

Правила вживання апострофа. Правила написання м'якого знака.

Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних звуків.

Правопис складних і складноскорочених слів. Написання слів разом, окремо, через дефіс.

Правила написання великої літери.

Написання слів іншомовного походження.

БУДОВА СЛОВА. СЛОВОТВІР

Спільнокореневі слова і форми слова. Основа слова і закінчення змінних слів. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення.

Основні способи словотворення в українській мові. Зміни приголосних при творенні слів.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ І ФРАЗЕОЛОГІЯ

Поняття про лексику. Лексичне значення слова.

Однозначні і багатозначні слова.

Пряме і переносне значення слів.

Синоніми, антоніми, омоніми, пароніми.

Загальновживані слова. Діалектні та професійні слова. Запозичені слова.

Застарілі слова. Неологізми.

Поняття про фразеологізми. Фразеологізми у ролі членів речення.

МОРФОЛОГІЯ

Поняття про самостійні та службові частини мови.

ІМЕННИК як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль.

Іменник: назва істот і неістот, загальні і власні назви. Рід, число, відмінки іменників. Типи відмін іменників. Незмінні іменники. Способи творення іменників. Правопис відмінкових закінчень іменників. Правопис найуживаніших суфіксів. Велика буква у власних назвах.

ПРИКМЕТНИК як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль.

Якісні, відносні та присвійні прикметники. Повні і короткі форми прикметників. Ступені порівняння прикметників, їх утворення. Відмінювання прикметників. Способи творення прикметників.

ЧИСЛІВНИК як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробових та збірних) і порядкові.

Числівники прості і складні.

Вимінювання кількісних і порядкових числівників. Правопис числівників.

ЗАЙМЕННИК як частина мови, загальне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль, розряди займенників. Відмінювання займенників.Правопис займенників.

ДІЄСЛОВО як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль. Неозначена форма дієслова. Види дієслів (дійсний, умовний, наказовий).Часи дієслів. Дієслова І і П дієвідмін. Особа і число (у

теперішньому і майбутньому часі). Безособові дієслова. Способи творення дієслів. Правопис дієслів.

ДІЄПРИКМЕТНИК як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Відмінювання дієприкметників. Правопис дієприкметників. Дієприкметниковий зворот.

Безособові дієслівні форми на -но, -то.

ДІЄПРИСЛІВНИК як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль. Дієприслівники недоконаного і доконаного виду, їх творення. Правопис дієприслівників. Дієприслівниковий зворот.

ПРИСЛІВНИК як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників. Способи їх творення. Правопис прислівників.

ПРИЙМЕННИК як службова частина мови. Непохідні і похідні прийменники. Правопис прийменників разом, окремо і через дефіс.

СПОЛУЧНИК як службова частина мови. Сполучники сурядності й підрядності. Правопис сполучників разом, через дефіс та окремо.

ЧАСТКА як службова частина мови. Формотворчі, заперечні та модальні частки. Правопис часток.

ВИГУК як частина мови. Творення вигуків. Групи вигуків за значенням. Правопис вигуків. Звуконаслідуванні слова.

СИНТАКСИС І ПУНКТУАЦІЯ

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ. Будова і типи словосполучень за способом вираження головного слова.

ПРОСТЕ РЕЧЕННЯ. Види речень за метою висловлювання: розповідні, питальні, спонукальні. Окличні речення.

Члени речення (підмет, присудок; присудок простий і складений; додаток простий і складений; додаток, означення, обставини) і способи їх вираження.

Прикладка як різновид означення.

Порівняльний зворот.

Розділові знаки в кінці речення.

Тире між підметом і присудком.

Розділові знаки при прикладках і порівняльних зворотах.

Речення двоскладні і односкладні. Різновиди односкладних речень.

Повні і неповні речення. Тире в неповних реченнях.

Однорідні члени речення. Узагальнююче слово при однорідних членах речення. Розділові знаки при однорідних членах речення. Однорідні й неоднорідні означення.

Звертання і вставні слова (словосполучення, речення). Розділові знаки при них. Відокремлені другорядні члени речення (у тому числі уточнювальні). Розділові знаки при відокремлених членах.

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ, його типи. Складносурядне речення.

Складнопідрядне речення із сполучниками і сполучними словами. Основні види підрядних речень. Складне речення з кількома підрядниками.

Розділові знаки в складносурядному і складнопідрядному реченнях.

Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому реченні.

Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку. Розділові знаки в ньому.

Пряма і непряма мова. Цитата. Діалог.

Розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі.

ВІДОМОСТІ ПРО МОВЛЕННЯ

Поняття про спілкування і мовлення. Ситуація спілкування: адресати (той, хто говорить чи пише) і адреса мовлення, мета й умови спілкування, повідомлення (висловлювання), його зміст і форма. Тема і основна думка висловлювання. Різновиди мовленнєвої діяльності: говоріння, писання, читання, слухання. Основні вимоги до мовлення: змістовність,

послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність. Мовленнєві помилки. Етика спілкування й етикет.

Поняття про текст. Поділ тексту на абзаци. Мовні засоби зв'язку речень у тексті.

Поняття про стилі мовлення: розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий і публіцистичний.

Поняття про типи мовлення: розповідь опис, роздум.

СХЕМИ МОВНИХ РОЗБОРІВ

I. ФОНЕТИЧНИЙ РОЗБІР

1. Слово, яке аналізується; кількість букв.
2. Запис слова фонетичною транскрипцією; кількість звуків.
3. Кількість складів, їх характеристика.
4. Аналіз голосних і приголосних звуків.
5. Фонетичні зміни у слові.

II. МОРФЕМНИЙ РОЗБІР

1. Слово, яке аналізується.
2. Закінчення.
3. Основа.
4. Корінь (підібрати спільнокореневі слова).
5. Префікси і суфікси.

III. СЛОВОТВОРЧИЙ РОЗБІР

1. Слово, яке аналізується.
2. Твірне слово і твірна основа.
3. Словотворчі засоби.
4. Спосіб словотворення, його вид.

IV. МОРФОЛОГІЧНИЙ РОЗБІР

IV. 1. ІМЕННИК

1. Слово, яке аналізується.
2. Частина мови.
3. Початкова форма.

4. Істота, неістота.

5. Власна чи загальна назва.

6. З конкретним чи абстрактним значенням.

7. Рід.

8. Число.

9. Відмінок.

10. Відміна.

11. Група.

12. Синтаксична роль.

13. Спосіб творення.

14. Вимова та написання.

ІУ. 2. ПРИКМЕТНИК

1. Слово, яке аналізується.

2. Частина мови.

3. Початкова форма.

4. Розряд за значенням.

5. Ступінь порівняння.

6. Коротка чи повна форма.

7. Стягнена чи нестягнена форма.

8. Рід.

9. Число.

10. Відмінок.

11. Група.

12. Синтаксична роль.

13. Спосіб творення.

14. Вимова та написання.

ІУ. 3. ЧИСЛІВНИК

1. Слово, яке аналізується.

2. Частина мови.

3. Початкова форма.

4. Група за значенням.

5. Група за будовою.

6. Рід.

7. Число.

8. Відмінок.

9. Синтаксична роль.

10. Спосіб творення.

11. Вимова та написання.

IV. 4. ЗАЙМЕННИК

1. Слово, яке аналізується.
2. Частина мови.
3. Початкова форма.
4. Розряд за значенням.
5. Група за будовою.
6. Рід.
7. Особа.
8. Число.
9. Відмінок.
10. Синтаксична роль.
11. Спосіб творення.
12. Вимова і написання.

IV. 5. ДІЄСЛОВО

1. Слово, яке аналізується.
2. Частина мови.
3. Початкова форма.
4. Вид.
5. Перехідність.
6. Зворотність.
7. Стан.
8. Спосіб.

9. Час.
10. Особа або рід.
11. Число.
12. Дієвідміна.
13. Синтаксична роль.
14. Спосіб творення.
15. Вимова і написання.

IV. 6. ДІЄПРИКМЕТНИК

1. Слово, яке аналізується.
2. Частина мови.
3. Початкова форма.
4. Вид.
5. Стан.
6. Час.
7. Рід.
8. Число.
9. Відмінок.
10. Синтаксична роль.
11. Спосіб творення.
12. Вимова та написання.

IV. 7. ДІЄПРИСЛІВНИК

1. Слово, яке аналізується.
2. Частина мови.
3. Вид.
4. Перехідність.
5. Час.
6. Синтаксична роль.
7. Спосіб творення.
8. Вимова і написання.

IV. 8. ПРИСЛІВНИК

1. Слово, яке аналізується.
2. Частина мови.
3. Розряд за значенням.
4. Ступінь порівняння.
5. Група за походженням.
6. Синтаксична роль.
7. Спосіб творення.
8. Вимова та написання.

IV. 9. ПРИЙМЕННИК

1. Слово, яке аналізується.
2. Частина мови.
3. Група за будовою.
4. Група за походженням.
5. З яким відмінком керованого слова вживається.
6. Група за значенням.
7. Вимова і написання.

IV. 10. СПОЛУЧНИК

1. Слово, яке аналізується.
2. Частина мови.
3. Група за будовою.
4. Група за походженням.
5. Група за вживанням.
6. Група за характером синтаксичних зв’язків.
7. Група за значенням.
8. Службова функція.
9. Вимова і написання.

IV. 11. ЧАСТКА

1. Слово, яке аналізується.
2. Частина мови.
3. Група за будовою.

4. Група за походженням.
5. Група за місцем у реченні.
6. Функціональний розряд.
7. Група за функціонально-семантичними особливостями.
8. Вимова і написання.

IV. 11. ВИГУК

1. Слово, яке аналізується.
2. Частина мови.
3. Група за будовою.
4. Група за походженням.
5. Розряд за значенням.
6. Група за вживанням.
7. Вимова і написання.

V. СИНТАКСИЧНИЙ РОЗБІР

1. Речення, складне (із скількох частин складається).

2. Встановлення між частинами речення смислових відношень та засобів поєднання цих частин; накреслення схеми складного речення.

3. Тип складного речення його різновид.

4. Пунктуація між частинами складного речення.

5. Частини складного речення аналізуються за схемою розбору простого речення:

а) просте; б) розповідне, питальне чи спонукальне; в) окличне чи неокличне; г) двоскладне чи односкладне; д) поширене чи непоширене;

е) повне чи неповне; ж) ускладнене чи неускладнене; з) визначення головних і другорядних членів речення за схемою: запитання, тип, спосіб вираження; й) пунктуація між частинами простого речення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис; Підручник. – К.: Либідь, 1993. –368 с.
2. Глазова О. П. Рідна мова : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. П. Глазова, Ю. Б. Кузнецов ; наук. ред. І. Вихованець. – К. : Зодіак-ЕКО, 2010. – 224 с. : іл.
3. Заболотний О. В. Рідна мова : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. В. Заболотний. – К. : Генеза, 2008. – 240 с.
4. Єрмоленко С. Я., Сичов В. Т. Українська мова: Підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Грамота, 2009. – 304 с.
5. Єрмоленко С. Я., Сичов В. Т. Українська мова: Підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. (академічний рівень). – К.: Грамота, 2010. – 304 с.
6. Козачук Г. О. Українська мова: Практикум: Навч. посіб. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Вища шк., 2008. – 414 с.
7. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. І. Пентилюк, І. В. Гайдаєнко, А. І. Ляшкевич, С. А. Омельчук. За редаг. М. І. Пентилюк.– К.: Освіта, 2006.– 272 с.
8. Тихоша В. І., Плющ Я. М., Караман С. О. Рідна мова : Підруч. для 10 кл. гімназій, ліцеїв та шк.. з поглиб. вивч. укр.. мови. – 2-ге вид. – К.: Освіта, 2006. – 352 с.
9. Український правопис. – К.: Наук. думка, 2003. – 236 с.
10. Ющук І. П. Українська мова. – К.: Либідь, 2003. – 640 с.

Програму затверджено на засіданні української мови та методики її навчання 25 лютого 2016 року (Протокол №7).

Завкафедри української мови та
методики її навчання В. В. Розгон

Голова фахової комісії В. В. Розгон